

CONSIMȚĂMÂNTUL VICTIMEI ÎN DREPTUL PENAL

Mihaela VIDAICU

Catedra Drept Penal și Criminologie

The consent of the victim in criminal law is a very discussed subject around the world. The influence of such circumstance can change the legal assessment of the crime and the proportions of the punishment. In fact, the analysis of this legal institution is done according to many aspects and with taking into consideration the peculiarities of national legislations. There are different provisions regarding the consent of the victim in the criminal codes of different countries. Some of them provide the consent of the victim in the general part of the Criminal Code, as a cause that excludes the criminal character of the offence. Others provide the consent of the victim in a special part of the Criminal Code and just for some specific offences. There are some countries, like Republic of Moldova, that do not have any legal stipulations regarding this problem, but for some offences provided in their Criminal Codes, the consent of the victim is considered to be an important sign. That is why it is necessary to study and to research this subject for deriving adequate and correct conclusions, important for the elaboration of suitable rules and conditions regarding the consent of the victim in criminal law.

Consimțământul victimei reprezintă un subiect destul de discutabil în teoria dreptului penal, datorită specificului său și influenței lui asupra activității infracționale. Luând în considerație particularitățile acestuia, legislația penală a diferitelor state îl tratează în mod diferit, raportându-l la anumite componente de infracțiuni sau reglementând doar unele aspecte generale privind condițiile aplicării lui. Există însă diferite modalități de interpretare a influenței consimțământului victimei la calificarea infracțiunii: fie acesta este obligatoriu pentru existența componentei de infracțiune, fie prezența lui atrage excluderea caracterului penal al faptei, în dependență de prevederile legale în acest sens. Legislația penală a Republicii Moldova nu prevede drept cauză care înlătură caracterul penal al faptei consimțământul victimei, iar pentru unele componente de infracțiuni, prevăzute de Codul penal al Republicii Moldova, acesta constituie un semn al infracțiunii.

Consimțământul victimei, ca o cauză justificativă, apare încă din dreptul roman. După Ulpian, *volenti non fit injuria: nulla injuria est quae in volentem fiat* (nici o nedreptate nu i se poate face aceluia care voiește fapta). În concepția jurisconșulților romani, consimțământul victimei era interpretat extrem de larg, putând să justifice orice faptă contra celui care a consimțit, susținându-se că fiecare cetățean are dreptul să dispună liber de persoana sa (inclusiv asupra vieții, integrității corporale etc.). În aceeași viziune, juriștii care s-au situat pe pozițiile dreptului natural (Feuerbach, Kleinschred ș.a.) considerau că infracțiunea fiind o încălcare a unui drept subiectiv, nu ar fi de conceput să existe fapta penală dacă persoana vătămată și-a dat consimțământul, declarându-se de acord să renunțe la ocrotirea dreptului. Dimpotrivă, școala istorică a dreptului (Kostlin, Berner, Abegg, Halschner) a susținut ideea că o persoană poate consimți la o acțiune în limitele drepturilor de a dispune de bunuri juridice, consimțământul fiind privit ca expresie a voinței indivizilor, și nu ca o negare a voinței generale. Tot astfel, școala sociologică a dreptului consideră că o faptă este incriminată în interesul individului, astfel că aceasta ar putea consimți în cazul lipsei de interes al statului în raport cu unele valori sociale. Această lipsă de interes putea justifica chiar abandonarea propriei vieți (Kessler, Pfersdorff, Graf Zu Dohna). În doctrina penală modernă, consimțământul victimei, ca o cauză justificativă, a fost considerat de unii autori drept o tranzacție privată autorizată de lege (*negozia giuridico*), susținându-se că este vorba de o manifestare de voință îndreptată spre a produce consecințe juridice în dreptul penal [1].

La sfârșitul sec. XVIII în știința rusă (în doctrină și în coduri) influența consimțământului victimei la pedepsirea vinovatului se examina fără a se atrage atenție la motivul de care se conducea persoana care atenta la drepturile cuiva cu acordul posesorului lor. Unii susțineau ca nu este nevoie de consimțământul victimei, ci de rugămintea insistenta a jertfei, alții discutau despre faptul care drepturi sunt alienabile și care nu, adică se avea în vedere în exclusivitate latura obiectivă a infracțiunii, iar despre motiv, după cum menționa unul dintre savanții acelor timpuri M.P. Ciubinski, își aminteau doar ca excepție. Mai mult chiar, aceasta se făcea, de obicei, când se aduceau exemple pentru a se dovedi necesitatea micșorării pedepsei în cazul existenței unor sau altor motive, dacă nu putea avea loc liberarea completă de pedeapsă.

La rândul său, Enrico Ferri în cartea sa *Omicidio-suicidio* scria: „Eu apar în egală măsură cu dreptul omului la emigrare și dreptul său de a se omori (ce este permis, în sfârșit, și de teoria clasică, după câteva veacuri de ripostări) și, implicit, și dreptul de a împrumuta o altă persoană la acordarea ajutorului la suicid. Împărțirea

drepturilor în inalienabile și înăscute, pe de o parte, și în alienabile și dobândite, pe de altă parte, este strict metafizică. De aceea, pledez pentru nepedepsirea celui care ajută pe cineva la suicid sau ucide o persoană care și-a dat acordul să moară, deoarece vinovatul a fost condus în acțiunile sale de motive de ordin social (milă, dragoste etc). Dacă, dimpotrivă, el a fost determinat de motive antisociale (ură, invidie, minciună), atunci el este considerat un infractor obișnuit și trebuie tratat ca atare” [2].

După părerea juriștilor francezi G. Levasseur, A. Chavanne, J. Montreuil, consimțământul victimei nu poate îndreptăți pricinuirea daunei: „Fapta infracțională – menționează autorii – este urmărită de societate datorită faptului că ea încalcă relațiile sociale. Evaluarea unor astfel de încălcări aparține autorităților publice și nu unor persoane particulare. De exemplu, dacă un industriaș le plătește muncitorilor săi un salariu mai mic decât cel prevăzut de lege, chiar pentru a evita șomajul (și cu acordul muncitorilor), această faptă se pedepsește penal.... În cazul de față are loc elementul neîndreptățirii faptei de o altă lege”. O poziție similară are și un alt jurist francez, profesorul J. Pradel: „În realitate – scrie el – consimțământul victimei nu constituie un factor de îndreptățire și nu înlătură, deci, caracterul delictual al faptei infracționale. Represia ... are ca scop garantarea satisfacerii interesului social, și nu a intereselor particulare. Ea nu putea fi plasată în dependență de voința individuală” [3].

Observăm că, de fapt, consimțământului victimei în dreptul penal este privit diferit, în dependență de mai multe circumstanțe, fie că existența lui este apreciată datorită faptului că o infracțiune comisă cu acordul victimei își pierde din gradul său prejudiciabil și înlătură caracterul penal al faptei, fiind o manifestare liberă de voință, fie că necesitatea lui este neglijată, considerându-se că existența consimțământului victimei nu este suficientă pentru a îndreptăți un comportament sau altul și reprezintă, de fapt, o atentare asupra unor valori sociale protejate de lege.

Cu toate acestea, în legislația diferitelor state s-a încercat de a i se atribui consimțământului victimei un statut special, luându-se în considerație situațiile de fapt și împrejurările în care acesta ar putea apărea. Analizând în retrospectivă istorică reglementarea juridico-penală a consimțământului victimei, observăm că, de fapt, prevederi legale referitoare la această instituție penală sunt destul de puține, iar cele care au existat se atribuie doar unor categorii de infracțiuni; în același timp, se puteau contura unele opinii în favoarea recunoașterii consimțământului victimei drept cauză care ar înlătura caracterul penal al faptei. Astfel, din codurile germane ale secolului XIX prevederi speciale cu privire la acest subiect existau doar în Codul Bavariei din 1813 și în Codul Austriei din 1852, în alte coduri particulare, fără să se facă vreo referire la importanța consimțământului în Partea Generală, amintindu-se doar de omorul cu consimțământul victimei. Din Codul Prusiei din 1851 și din cel al Bavariei din 1861 au fost excluse și aceste prevederi, cu toate ca practica prusiacă (hotărârile tribunalului berlinez din 18 aprilie 1853 și din 21 mai 1860), care a provocat critici unanime ale criminaliștilor germani, a explicat o asemenea egalare a omorului cu consimțământul victimei cu omorul simplu. Codul german conține prevederi speciale numai cu privire la omor (§216), stabilind pentru aceste cazuri micșorarea esențială a pedepsei – închisoare de la 3 la 5 ani, dar nu face nici o mențiune cu privire la importanța consimțământului în cazul altor fapte, ceea ce a provocat divergențe esențiale în practică și în literatură, îndeosebi cu privire la vătămrile corporale. Codurile ungar (§282) și olandez (§293), precum și proiectele elvețiene și norvegiene la fel conțin prevederi speciale cu privire la omorul cu consimțământul victimei, dar codurile francez, belgian și italian nu se referă la consimțământ și la grupul infracțiunilor contra vieții. Însă, Curtea de Casație franceză a explicat această lacună în sensul că persoana care atentează la viață, chiar și cu consimțământul victimei, acționează cu intenție reală de omor și fapta lui conține toate elementele necesare pentru componența legală de meurtre sau assassinat, așa că consimțământul victimei, potrivit doctrinei Curții de Casație franceze, nu poate fi recunoscută nici ca *fait justificatif* și nici chiar ca *excuse legale* [4].

N.S. Taganțev menționează că Pravila din 1845 nu conținea nici în Partea Generală, nici în Partea Specială vreo prevedere specială despre influența consimțământului asupra răspunderii. Despre el nu se menționează nici în Partea Generală a Pravilei în vigoare, doar că în Capitolul „Infracțiuni contra vieții” este introdusă o prevedere specială (art.455) cu privire la micșorarea răspunderii pentru omorul comis la insistența victimei sau din milă față de ea. Cu toate acestea, în notele explicative se prevede următoarele: „Cu toate că Partea Generală nu se referă la consimțământul victimei ca la o cauză care exclude caracterul infracțional al faptei, o astfel de dezincriminare trebuie să fie recunoscută ca o regulă generală în cazul tuturor infracțiunilor, care atentează la drepturile persoanei – atât materiale, cât și personale, dacă însăși legea nu va prevedea excepția. Aceste excepții pot fi prevăzute în trei moduri: 1) sau prin indicarea directă de către lege că față de această

faptă infracțională nu se aplică regulile generale despre influența consimțământului victimei sau 2) prin recunoașterea pasibilității de pedeapsă a faptei care atentează la un interes privat cunoscut, chiar comisă de proprietar, ca, de exemplu, în cazul incendierii propriilor bunuri sau în cazul delapidării averii arestate, fie 3) prin prevederi referitoare la nepedepsirea sau la pedepsirea mai ușoară a câtorva cazuri iminente de fapte care atentează la un interes cu consimțământul victimei, prin care se stabilește neaplicarea unei asemenea pedepse la celelalte cazuri [5].

De fapt, prevederi similare se întrunesc și în legislațiile contemporane, păstrându-se aceleași particularități ale consimțământului victimei, însă determinarea locului acestuia în dreptul penal contemporan rămâne un subiect încă sensibil, datorită faptului că nu se poate stabili dacă acesta reprezintă o justificare în fața legii sau o modalitate de a se eschiva de la răspunderea penală pentru faptele comise intenționat.

Astfel, consimțământul victimei se prezintă a fi în unele țări un mijloc special de apărare a făptuitorului, o cauză justificativă care exclude caracterul penal al faptei, deci răspunderea penală poate fi invocată numai în anumite cazuri, cum sunt, de exemplu, tratamentul medical sau domeniul sportului. Consimțământul victimei nu este deci o circumstanță sau o justificare ce poate fi invocată în cazul comiterii oricăror infracțiuni. Unul dintre puținele acte care consacră acestui subiect o normă generală este Codul penal-Model al SUA, a cărui secțiune 2.11.(1) stabilește: „Dispoziții generale. Consimțământul victimei la comportamentul imputat constituie o infracțiune sau rezultatul acesteia, o apărare dacă un asemenea consimțământ exclude un element al infracțiunii sau previne cauzarea unei daune sau a unui rău pe care legea urmărește să-l prevină prin definirea infracțiunii”. Astfel, în jurisprudența SUA poate fi remarcat cazul *People versus Samuels* (1967), în care instanța de judecată a stabilit că consimțământul, în general, nu este un mijloc de apărare în cazul unui atac cu aplicarea loviturii, dar poate fi valabil în situațiile ce presupun un contact fizic ordinar sau vătămări caracteristice unor practici sportive, ca boxul, wrestlingul sau fotbalul. Acest subiect a primit o consacrare reușită în Codul penal al României, al cărui art.25 dispune că nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală săvârșită cu consimțământul victimei, dacă aceasta putea să dispună în mod legal de valoarea socială lezată sau pusă în pericol, dispoziție care însă este inaplicabilă în cazul infracțiunilor contra vieții [6].

Aceeași abordare o întâlnim și în legislația penală a Japoniei. Se consideră excludere a ilegalității în legătură cu consimțământul victimei în multe din infracțiunile contra patrimoniului, viol, pătrundere în locuință etc. Însă, în cazul omorului consimțământul victimei nu reprezintă un temei pentru excluderea ilegalității și, conform art.200 al Codului penal, constituie infracțiunea de omor cu consimțământul victimei. Legislația penală a Italiei conține unele prevederi similare. Liberarea de răspundere penală a persoanei, care a acționat cu consimțământul victimei, este posibilă doar în prezența anumitor condiții. În primul rând, victima poate să-și dea consimțământul la cauzarea unui prejudiciu dreptului său personal sau patrimonial pe care ea îl deține. Cu toate acestea, consimțământul la cauzarea prejudiciului poate fi dat numai în limitele prevăzute de lege pentru dispunerea de acest drept. În al doilea rând, victima trebuie să conștientizeze caracterul acțiunilor comise și să dorească săvârșirea acestora, adică să fie responsabilă. În al treilea rând, consimțământul victimei la cauzarea prejudiciului trebuie să fie dat până la comiterea acțiunii, și nu după [7].

În dreptul penal al statelor europene contemporane există norme ce stabilesc circumstanțele care formal întrunesc semnele infracțiunii stipulate în lege, nefiind prejudiciabile și pasibile de pedeapsa penală. Una dintre aceste circumstanțe în Codul penal al Italiei este și acordul persoanei, al cărei drept este încălcat, să aibă acest drept în bază legală (art.50). Victima poate să-și dea acordul la prejudicierea dreptului său – personal sau material – pe care ea într-adevăr îl deține. Legiuitorul italian a stabilit că liberarea de răspundere penală a persoanei care a acționat cu consimțământul victimei este posibilă doar cu îndeplinirea anumitor condiții:

- 1) victima trebuie să conștientizeze caracterul acțiunilor care vor fi comise și să dorească producerea lor, adică să fie responsabilă;
- 2) acordul victimei la comiterea infracțiunii trebuie să fie exprimat până la realizarea acesteia [8].

Cu toate acestea, acordul la provocarea unei daune poate fi dat doar în limitele prevăzute de lege cu privire la dispunerea de acel drept.

G.Antoniou consideră că există diferite soluții legislative în reglementarea consimțământului victimei. Unele legislații (de exemplu, Codul penal italian) prevăd în Partea Generală consimțământul ca o cauză generală de justificare; alte legislații (Codul penal german, spaniol) prevăd în Partea Specială (și numai în legătură cu categoria infracțiunilor contra integrității corporale) o dispoziție generală privind efectele și limitele consimțământului victimei ca o cauză justificativă; în sfârșit, sunt și legislații care nu cuprind o atare dispoziție cu

caracter general nici în Partea Generală a Codului și nici în Partea Specială, ci există numai unele prevederi risipite în cadrul diferitelor incriminări (consimțământul având funcția numai de element constitutiv al infracțiunii). Așa, de pildă, Codul penal francez cuprinde asemenea dispoziții în legătură cu fapta de a face experiențe asupra persoanei umane (art.223-8), întreruperea ilegală a sarcinii (art.223-10), prelevarea de celule, de țesuturi și de organe (art.511-5, 511-6, 511-2). Această situație se explică nu numai prin particularitățile firești ale fiecărei legislații naționale, dar și printr-o anumită ambiguitate ce stăruie asupra acestei instituții juridico-penale [9]. Aceeași abordare este caracteristică și legislației penale a Republicii Moldova, în ea consimțământul victimei nefiind prevăzut drept cauză care înlătură caracterul penal al faptei, dar reprezintă un semn constitutiv al unor componente de infracțiuni, fără însă a primi o consacrare separată în Partea Specială a Codului penal.

N.E. Crâlova menționează că, conform Codului penal în vigoare al Franței, consimțământul victimei la cauzarea daunei nu se atribuie la circumstanțele care exclud răspunderea penală. Cu toate acestea, specialiștii francezi deseori recunosc consimțământul victimei ca un „factor de îndreptățire” de rând cu legitima apărare, extrema necesitate, executarea ordinului unui organ de stat, oficial recunoscut și prevăzut de lege în calitate de cauze care exclud răspunderea penală [10].

I.Tahoviceanu menționează că nu este necesar să se confere consimțământului victimei caracterul unei cauze generale justificative, ci s-ar putea avea în vedere soluțiile instanțelor de la caz la caz. Autorul citează o soluție a Curții de Casație care, printr-o decizie din 6 noiembrie 1872, a hotărât că nu este valabil consimțământul la castrare, deoarece o astfel de faptă este imorală și contrară naturii. Tot astfel, doctrina franceză, în lipsa unei reglementări speciale privind consimțământul, se referă la jurisprudență. Astfel, instanțele franceze au decis că duelul constituie infracțiunea de asasinat (Curtea de Casație, decizia din 15 decembrie 1837), euthanasia activă (de ex., otrăvirea unei persoane muribunde) a fost considerată asasinat, eutanasia pasivă (medicul care nu acordă asistență bolnavului spre a-i grăbi moartea) a fost considerată numai în mod excepțional o cauză justificativă, și anume – în situația unui medic care nu a aplicat tratamentul necesar unei persoane bolnave ca urmare a refuzului încăpățânat și agresiv al bolnavului (Curtea Criminală, decizia din 5 ianuarie 1973), procurarea unei cantități de otrăvă unui sinucigaș a fost considerat omor prin otrăvire (Curtea Criminală, decizia din 8 iunie 1833). Autorii francezi F.Desportes, F. Le Gunehec admit însă că existența consimțământului în cazul infracțiunilor în care lipsa de consimțământ al victimei apare ca un element constitutiv al infracțiunii conduce la inexistența infracțiunii (de ex., în cazul infracțiunii de furt, celei de abuz de încredere, infracțiunii sexuale, infracțiunii privind intimitatea vieții private etc.) [11].

Analizând problema consimțământului victimei în dreptul penal, ar trebui să facem referire și la necesitatea, importanța și influența acestuia în cazul infracțiunii de eutanasiere, care a primit o consacrare legală în Codul penal al Republicii Moldova. Conform art.148 CP RM, lipsirea de viață a persoanei în legătură cu o maladie incurabilă sau cu caracterul insuportabil al suferințelor fizice, dacă a existat dorința victimei, sau în cazul minorilor, a rudelor acestora, constituie infracțiunea de lipsire de viață la dorința persoanei sau eutanasiere. Atitudinea diferitelor legislații și opiniile existente în literatura de specialitate vis-à-vis de acest subiect vin să susțină necesitatea tragerii la răspundere penală pentru infracțiunile contra vieții persoanei chiar în cazul prezenței consimțământului acesteia, datorită nu doar necesității de a proteja și a valorifica viața omului, dar și de a impune respectarea și menținerea acesteia în oricare condiții.

În legătură cu incriminarea omorului la rugămintea victimei, s-au purtat discuții și în doctrina penală burgheză, autorii împărțindu-se în două tabere: unii considerau că fapta nu poate fi incriminată, deoarece dreptul de a muri în acest fel este egal cu sinuciderea și, cum aceasta nu este incriminată, tot așa nici omorul la rugămintea nu poate fi sancționat; alții, dimpotrivă, erau de părere că omorul la rugămintea întrunește, înru-totul, trăsăturile omorului obișnuit, că consimțământul victimei nu produce nici un efect juridic. În dreptul penal socialist consimțământul victimei nu înlătură caracterul ilicit penal al omorului [12].

În §1.11 al Raportului consultativ al Comisiei juridice din Marea Britanie cu privire la consimțământul în dreptul penal, nr.139 din 1995, se menționează că, în genere, consimțământul persoanei vătămate nu oferă, în mod normal, o apărare de la judecarea pentru atacul care produce vătămări corporale sau alte vătămări mai serioase. De la acest principiu de bază common law practică o serie de excepții pentru a legitima cauzarea unor vătămări caracteristice unor sporturi și jocuri... Hazel Biggs menționează în continuare că nu există nici un motiv logic deosebit ca aceste practici să fie considerate excepții, cu atât mai mult că ele reprezintă comportamentul cu privire la care obiceiul și practica au un efect normalizator... Dacă toate aceste practici sunt

acceptate ca legale, pentru că ele sunt consensuale, obișnuite și cu riscuri acceptate, de ce ar trebui ca eutanasia și suicidul asistat să fie excluse din listă dacă au suport public suficient? [13]

Circumstanța, care în cazul de față atribuie omorului cu intenție un caracter atenuant, constă în faptul că el se comite în urma rugăminții stăruitoare și repetate a victimei. Pentru a se putea vorbi de rugămintea stăruitoare și repetată, este necesar ca victima, în mod liber și nesilit de infractor, să-i fi cerut acestuia suprimarea vieții sale. Nu va exista deci circumstanță atenuantă în cazul în care victima a fost adusă de infractor într-o stare disperată de a-i cere suprimarea vieții. Într-un astfel de caz, dacă omorul a avut loc, el va trebui calificat drept omor obișnuit [14].

În știința dreptului penal din Rusia și din alte state problema eutanasiilor este deseori tratată prin prisma unui concept mai larg – consimțământul victimei la cauzarea daunei. Dreptul penal al Rusiei reiese din aceea că un asemenea consimțământ, potrivit regulii generale, nu ar trebui să fie tratat în calitate de cauză care înlătură caracterul penal al faptei. De aceea, poziția legislației penale a Federației Ruse în vigoare cu privire la eutanasia este clară: omor – lipsirea ilegală și intenționată de viață a altei persoane. Motivul de compătimire, indicat în lista circumstanțelor atenuante, prevăzute la art.61 din Codul penal al Federației Ruse, poate fi luat în considerație doar la stabilirea pedepsei vinovatului, dar nu la calificarea faptei [15].

N.S. Taganțev menționează că atentatele la viață cu consimțământul victimei în toate legislațiile contemporane sunt considerate infracțiuni, cu toate că temeiul unei astfel de excepții are un caracter preponderent istoric. În condițiile de azi, principiul ocrotirii vieții, independent de dreptul la inviolabilitatea ei, se arată cam instabil, iar ulterioara lui realizare chiar imposibilă. Putem privi refuzul de la dreptul la viață ca la un păcat, ca la o faptă imorală, la fel cum privim și suicidul, dar este greu a găsi temeiuri solide pentru recunoașterea mizerabilității juridice a unei astfel de cedări și, împreună cu aceasta, pentru pasibilitatea de pedeapsă a omorului cu consimțământul victimei, în special la rugămintea sau cererea acesteia. Mergând în consecutivitate, statul ar fi trebuit să interzică toate acele activități, în care omul pentru o bucată de pâine se expune pericolului iminent de a-și pierde viața, și într-un termen destul de scurt. Alta este dacă prin o asemenea înstrăinare a dreptului la viață se încalcă careva interese polițienești sau dacă prin aceasta se exprimă prejudecăți sociale dăunătoare; în acest caz, desigur, este posibilă admiterea pasibilității de pedeapsă nu numai a omorului cu consimțământul victimei, dar chiar și a omorului la rugămintea insistență a acesteia. Și chiar în acele cazuri în care, conform unor opinii, comiterea unei fapte infracționale, de exemplu, a omorului cu consimțământul victimei, este recunoscută de lege ca pasibilă de pedeapsă penală, acest consimțământ trebuie să influențeze la micșorarea răspunderii. Nu poate fi pus pe același cântar cu asasinul din interes material sau din răzbunare cazul în care soldatul și-a înjunghiat pe câmpul de luptă camaradul său rănit mortal, la rugămintea acestuia, pentru a-l scuti de chinurile ulterioare, sau cazul în care medicul a întrerupt agonia chinuitoare a muribundului etc. [16].

În literatura de specialitate elvețiană se menționează că victima trebuie să se roage să se provoace moartea – simplul consimțământ, propunerea sau exprimarea dorinței de a pleca din viață din partea ei nu este suficientă. În cazurile examinate de noi comportamentul victimei este similar cu comportamentul instigatorului. Și aici, în principiu, nu are importanță acea circumstanță, care a dus la apariția unei astfel de inițiative din partea victimei („sursa de inițiativă”). Totuși, se consideră, că acțiunile executorului nu trebuie să fie unica sursă de apariție a inițiativei la victimă. În caz contrar, are loc simularea infracțiunii privilegiate examinate. Rugămintea victimei trebuie să fie „serioasă”, ceea ce, conform părerii majorității juriștilor elvețieni, presupune „insistența” ei, cu toate că în lege ambele semne menționate sunt prevăzute separat. Despre o rugămintea insistență se poate vorbi în cazul în care victima de câteva ori, metodic, își repeta rugămintea, adresând-o nemijlocit executorului. Cu toate acestea, rugămintea trebuie să fie „puternică și intensivă”, pentru a exercita o presiune reală asupra ultimului [17].

După cum se menționează în literatura de specialitate rusă, în Germania practica judiciară a elaborat un șir de cerințe suplimentare, cu privire la rugămintea victimei, comportamentul și motivele persoanei, care îi satisface dorința. Una dintre cerințe este că victima trebuie să-și dorească moartea, clar și categoric să-și exprime voința prin cuvinte, gesturi sau mimică. Dacă victima și-a exprimat voința sub influența constrângerii, înșelăciunii, erorii, sau altor circumstanțe asemănătoare, atunci art.216 nu poate fi aplicat. Lipsirea de viață la dorința, parvenită de la un minor, bolnav psihic sau de la o persoană care se află într-o situație depresivă, la fel nu se tratează în practică în calitate de omor privilegiat. Încă o cerință constă în aceea că rugămintea victimei trebuie să fie exprimată nemijlocit înaintea omorului, să fie adresată vinovatului și să fie unicul motiv al acestei fapte infracționale [18].

În Marea Britanie, neexistând vreo normă legală expresă referitor la subiectul în cauză, jurisprudența o asimilează cu omorul intenționat. În Canada nu se admite consimțământul persoanei la moartea proprie. Art.14 CP canadian interzice expres consimțământul de a fi eutanasiat, fapt ce nu exclude atenuarea răspunderii. Art.216 CP german prevede cazul omorului unei persoane în rezultatul cererii insistente și categorice a victimei, infracțiune sancționată cu privațiune de libertate între 6 luni și 5 ani – regim mult mai lejer decât omorul agravat sau fără asemenea circumstanțe. O variație pe baza modelului german este art.150 CP polonez, care incriminează omorul unei persoane la rugămintea ei și din motive de compătimire față de ea, sancționată fiind de la 3 la 5 ani [19].

Tranzacția asupra dreptului la viață sau consimțământul de a fi ucis, emis în orice împrejurare, este inadmisibil și nu produce efecte, fiind vorba de atingerea adusă unei valori fundamentale. Cel care ucide în baza unui asemenea consimțământ răspunde pentru omor, în condițiile legii. Astfel, suprimarea vieții unui bolnav, la rugămintea acestuia și ca urmare a unor sentimente de adâncă milă și compasiune pentru suferințele prelungite și inutile pe care le îndură, nu înlătură aplicarea legii penale. Juridic, nu este admisibil nici un procedeu de natură să ridice viața unui muribund [20].

Recunoașterea consimțământului victimei ca instituție juridico-penală este necesară și benefică, datorită aportului pe care îl are la calificarea corectă a infracțiunilor. O asemenea prevedere ar fi binevenită și în Codul penal la Republicii Moldova, prin completarea Capitolului III „Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei”, deoarece astfel s-ar da o apreciere legală unor situații care necesită clarificare. În același timp, trebuie menținută interdicția influenței consimțământului victimei asupra infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei, fiind, totuși, acceptat caracterul atenuant al pedepsei penale în cazul prezenței acestuia.

Referințe:

1. Antoniu G. Consimțământul victimei // Revista de drept penal. - 2003. - Nr.4. - P.14.
2. Капинус О.С. Убийство: мотивы и цели. - Москва: ИМПЭ-ПАБЛИШ, 2005, с.163-164.
3. Крылова Н.Е. Эвтаназия: уголовно-правовой аспект // Вестник Московского Университета. Серия 11. Право. - 2002. - №2. - С.25-27.
4. Таганцев Н.С. Уголовное право (Часть Общая). Часть 1. По изданию 1902 года. Allpravo.ru. - 2003, <http://www.allpravo.ru/library/>
5. Таганцев Н.С. Op. cit. <http://www.allpravo.ru/library/>
6. Grosu V. Consimțământul victimei: Justificare sau răspundere penală // Revista Națională de Drept. - 2005. - Nr.12. - P.15-16.
7. Козочкина И.Д. Уголовное право зарубежных стран. - Москва: ОМЕГА-Л, 2003, с.476, 532, 576.
8. Капинус О.С. Op. cit., p.192.
9. Antoniu G. Consimțământul victimei, p.26.
10. Крылова Н.Е. Op. cit., p.26.
11. Desportes F., Gunehec F.Le. Le nouveau droit penal. - Paris: Economica, 1998, p.563, 566; Tahoviceanu I. Cours de Droit Penal. Vol.I. - București: Socec, 1912, p.519, citate de Antoniu G. în: Consimțământul victimei // Revista de drept penal. - 2003. - Nr.4. - P.13.
12. Braunstein B. Dreptul Penal al RPR. Partea Specială. Partea I. - Iasi, 1959, p.149.
13. Biggs H. Euthanasia. Death with digniry a Hart Publishing. - Oxford-Portland Oregon, 2001, p.74.
14. Braunstein B. Op.cit., p.150.
15. Крылова Н.Е. Op.cit., p.25-26.
16. Таганцев Н.С. Op. cit. <http://www.allpravo.ru/library/>
17. Крылова Н.Е. Op.cit., p.33.
18. Ibidem, p.32.
19. Grosu V. Op. cit., p.16.
20. Dobrinescu I. Infracțiuni contra vieții persoanei. - București: Editura Academiei, 1987, p.22.

Prezentat la 19.03.2007